

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tora nevi'im u-ketuvim

Leusden, Johannes

Amstelodami, 1667

Correctores pio Lectori S.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39406

נאם המניהים אל מול פני הקוראים
ושלום שלום קוראים:

נדרשנו לאשר שאלנו נמצאנו לאשר בקשנו אמרנו הננו הננו אל הנכיר **יוסף עמיאש**
 לעשו רצונך חפצנו ומשאול לבך למלאה הוואנו : ואנחנו נחלק חושים להנות את כל
 מלאכת עבודה הקודש באמונה וביושר לבב למען תצא כיוונך (הרצויה בעיני אלקים ואדם) מן
 הכח אל הפועל : ויהי ככלות **יוסף** את המלאכה ערוכה בכל השלמיות ושמורה מפל השעיות
 ונאמר איש אל אחיו : נודיעה נא לכל קורא בספר החזרה הזה קצת הטורח אשר טרחנו ואת כל
 התלאה אשר מצאנו : עד תצא כנונה תורת ה' המימה בחכלית העיון מוגהת : עד מקו' שירנו מנעת
 מנופה בשלוש עשרה נפה ומכל סיני מנוקה : מזוקקת שבעתים על כל ארבעה ועשרים אשר נרפסו
 מיום היוות רפוס על הארמה עד היום הזה : אין ערוך לה בכל הספרים אשר קדמוה : חרשי גם ישנים
 כי אף אם רבה אמונתם בעניניה הנה לא פרצה בנקורותיה ואותיותיה : הנה זאת חקרנוה כן היא יען
 חפשו בכמה רפוסים לכרר אוכל מתוך פסולת : ולחקון כל מעוות אשר קלקלו הראשונים : ולבער
 קוצים מן הכרם : על פי דרכי הסופרים הראשונים אנשי כנסת הגדולה : והאדירים הבאים אחריהם
 חכמי המסרה : אשר עשו חיווק לתורה : להשאירה ברה וטהורה : ויכנו עליה דיק סביב באמונתם
 ואמונתם : הלא היא המסרה המסורה בידם : המזהירה והמאירה על פני כל המקרא : לחומה ולמגן
 טחצי הסכלים המניהים מדעתם הקלושה ומסברא נרירתא : ועליהם סמכנו בכל הרבר הקשה : אך
 בכל מקום אשר לא נהכדר לנו האמת על פי המסרה וספרי הרפוס : אנה ה' לירנו שני ספרי ארבעה
 ועשרים כתב יד אשר היו מימי קדם וכל מום לא אית בהון לא יערבם זהב וזכוכית אם יתן איש ארז
 כל הון כיתר בערם ביו וכוון לו והאחר מיוחד שבשניהם הלא הוא כמוס כיד השד משה קוריאלי יצ' ו
 חתום באוצרותיו : וכי יפלא ממנו רכב בין טעם לטעם ובין נקורה לנקורה קטנו ועלינו אליו וחתכנו
 הרין על פיו כי כראי הוא לסמוך עליה : ובמלא ותמר ופתוחות וסתומות וכצורות השירו הרבינו דריסה
 וחקירה : יגילו הקוראים וישמחו הסופרים כי ימצאו בו נחת רוח להתקח ספר תורה : גם לא נסנו
 אחר ימינו מהשיג בהשגחה פרטית בכל קרי וכתוב וכתוב קרי וקרי ולא כחיב ואותיות גדולות
 וקטנות ואותיות תלויות ונקוד רבה על הכתב וכתב רבה על הנקוד לא הנחנו דבר גדול וקטון הצריך
 לשלמות המלאכה אשר לא שמנו אליו לבנו : ויען ידענו את אשר יקרה לכל קורא בספרי הקודש
 ובפרט לבקיא בדקדוק הלשון : כי כפנעו בכל דבר דר יוצא מן הכלל אשר קבל מרבו יחור לבו ויחד
 ממקומו : לא ידע ולא יבין אם הוא טעות נפל בספרים לאשמח המניהים : או אם כך צריך להיות
 לטעם נעלם ממנו ועל שתי הסעפים פוסח עד ישרוד מחשבתו ויפסיק ממשנתו : לכן להסיר זאת
 המכונה ולרפא זאת המחלה : להעלות לה ארובה : ולא יהיה עיר לקורא למוקה : זאת עשינו על
 כל הרבר הקשה ונקודה וזרה הצבנו עליהן ציונים צורת כוכב * מאיר אל הצד אשר שם בגליון ספר
 ענין הורות ומהוהו : ולהיות כי קצר המצע מהשתרע ולא יכול להחזיק מלות שלמות נשתמשנו בקצת
 ראשי תיבות אשר נהגו בעלי המסרות הלא המה קמין כז' רוצה לומר כוקף קטון : פתח בא' סף אנ
 קמין בלא אס'ף ר'ל אתנו סוף פסוק : וכמעט מועד מן הזרים אשר לא היה אפשר לנו לפרש וזותם
 לאורך הרברים הנצרכים לכארו כתבנו בצד כצ' ל' ר'ל כך צריך להיות כלומר אל חתמה על זווית
 השעם או הנקודה ואל נא חש עלינו חשארז כי כן צריך להיורר בלי טום ספק : ועתה יקרא
 בשח כרר ולא יהא לבו גוקפו במוצאו רכר דר בעיניו : וכזה עשינו בכל כ' ספרי הקודש כי כלם
 שוים לטובה שקלום כמאני העיון : ומצורפים במצרף ההנהגה כצדוף את הכסף : מלובנים
 ומבוחנים בכור השקירה ככחון את הוהב : ולא שלחנו ידנו להגירה שום רכר עד שנחבר לנו מפי
 סופרים ומפי ספרים דנהיר וצהיר כיומא ראמתנא : אך אמנם אחרי כל השורה הזה אשר טרחנו לא
 הונח לנו כי אונינו תשמענה רכר מאחרינו אין קיל ענות חלה אך קול ענות חלה לאמר מה הבטחון
 הזה אשר בפחחם הטובים אתם מהמניהים הראשונים אם רב בינתכם מבינתם הלא ידעתם
 אם לא שמעתם פשל הקדמוני כשם שאי אפשר לכר בלא חבן כך אי אפשר לרפוס בלא טעות : אך
 אנחנו נשיב אמרינו להם וכה נאמר : לא נעלם כל זה ממנו ולא נסחר מנגד עינינו שקוטנם עברה
 מסתנינו : אולם זה יצא ראשונה מן הכלל ואחריו כל אדם ימשוך ועלינו לחחוק טובה ולהרבות
 בכרבה כחאחה לראש **יוסף** הגבר תוקם על מלאכת הרדפה לו משפט הכבודה : כי אחרי צאה

Correctores pio Lectori S.

CUM Dominus Joseph Athias animum induxerit Sacri Textus viginti quatuor libros typis mandare, à nobis petiit, ut illis corrigendis intenti essemus; cui libentissimo animo annuimus, & talem laborem alacri voluntate suscepimus, devoto desiderio commoti, quod luci traderentur Biblia perfectissimè eorrecta: quapropter omni curâ & sedulitate hanc Editionem pro viribus nos esse correcturos promisimus. Cum verò hoc sanctum & insigne opus feliciter esset absolutum, illius perfectione & puritate optimè pensatâ, aequum nobis visum fuit pio Lectori ostendere quantum & qualem laborem impenderit, ut præfixum consequeremur intentum edendi scilicet Biblia ab omni errore, etiam minimo, prorsus libera. Hæc enim Biblia, omnia hæctenus in lucem edita, longè sine ulla contradictione superant. Verum quidem est, quod in principalioribus omnes præcedentes Editiones cum hac concordantes sint, at tamen, ob typographorum incuriam, quandoq; errores commissi sunt in accentibus & punctis vocalibus, quandoq; in verbis integris, vel deficientibus, vel redundantibus. Utq; hos errores evitarem, diversis accuratissimè exemplaribus usi fuimus, correctis ex Masorâ, & à Masorethibus, qui septem Legi fecerunt. Et cum quidam, propriâ opinione audacter commoti, literam aut punctum aliquod olim immutarint, ut a libus difficultatibus, quæ in correctionis decursu occurrerunt, insecuti fuimus sapientum Doctôrum sententiam. Præterea à difficultate aliqua ex quibusdam punctis, quæ ex Masorethico opere componere non potuimus, decurrimus ad vetustissima MSS. exemplaria, quibus accuratiora inveniri non possunt, quæ DEI Benedicti beneficio ad nostras manus pervenere, præsertim Sacrum illud MS. Volumen, quod servat D. Mofeh Curiel, aliàs Hieronymus Nunes da Costa, ex quo non pauca differentia fuerunt determinata. Est enim sufficiens, ut illi fidem præbeamus; tum ob antiquitatem, tum etiam ob eximiam ejus puritatem. In his verò quæ pertinent ad verba, quibus debetur van aut jod expressum, aut tacitum, & in separationum formulis & canticorum figuris, nulli curæ & labori peperimus: sed omnia magno cum labore & meditatione scrutati fuimus; quod maxime juvabit eos, qui describere solent Zepharim. Optimè quidem poterunt ex quinque libris Moïsis, Zepher Torah nominatis, confidenter describere. Neque etiam sine accuratâ disquisitione præterivimus exactissimum scrutinium de omnibus verbis, quæ aliter scribuntur, leguntur aliter; sicut de aliis quæ licet scribantur, non tamen leguntur; & contra quæ licet scripta non sint tamen leguntur; sicut de literis majoribus & minoribus, quæ cætera, è quibus sacer Textus componitur; & de aliis quæ in versu sublimiores sunt, & quasi suspensæ; nec non de verbis, quæ reperiuntur cum punctis in superiori parte, nullo, licet minimo, omisso, quod ad perfectionem & summum istius operis accus pertinere videretur. Etiam scimus Lectori, regulis Grammaticis bene instructo, obventura nonnunquam quædam in Textu, quæ illis regulis directè adversantur: & propterea dubius heredit, an is error Typographi sit, vel Correctorum culpâ commissus, an verò exceptio à regulâ, vel abditum quid & mysterium nobis occultum. In tali ambiguitate hærens nescit, quo se vertet, & sic à sacra Scripturæ lectione absterretur. Nos ut scopu-

מן הרמס כללך ורף הוסיף עוד שני ירו ושלחהו למדינת אושר יק אל יד איש נבון וחכם היושב על
 כסא הוראה ללמד לבני עמולטוננו הקדושה גודע בשערים שמו **יוחנן לוזרן** ושנס מחננו הוא
 וחבריו וחלמיריו העוזרים על ידו הסרים אל משמעתו וכדקו אות באות ונקודה בנקודה ובאשר
 מצאו נקודה יתרה אשר לרקוחה עברנו עליה ולא ראינוה או חסר דנשינקיר אשר מכת הרדפה נעתק
 ויתר ממקומו שלחו ליו בכתב לתקנו ולהגיהו טרם צאח א' הספרים מחח ידו ולמען לא ישכן באהל
 עולה לא אחר לעשותו הויל והב מכיסו וישכור סופרים בקיאים בכתובה דקה יודעים לגר באמון
 ידים פן יכולע למלאכה ויאותו האנשים ויקחו בידם כלי אומנותם ויהי עטם אתם למלאור כל
 חסרון ואיזמל של סופרים בידם לגר כל יחרון דאה זה חרש הוא תחת השמש לא נעשה כן לכל
 המלאכור אשר הוציאו לאור המרפסים הראשונים אנשי השם אשר הוללו בשערים מעשיהם
 בומכי דני ופלאני שינו והכאים אחריהם אמנם כדכרים החונים סביבות המקרא לרקוח האותיות אם
 אולי נפלו כס אחז טעויר ונתחלפו האותיות מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמלאח וגם
 זה אינו מעלה לא מוריר בשלמות מקרא קודש הזה ואם בא לתקנו יצא שכר בהפסדו אך ככל כ"ד
 ספרי הקודש פנימה לא עוב דבר מפני גודלו ולא עבר עליו לקטנותו ולכן אחד כל הרברים והאמת
 האלה מלא אותנו לבנו להגיד ולספר יתר שאר המקרא הזה על כל הנרפסים מימי עולם ושנים
 קרמוניות עב היום הזה ונדע כי לא נבוש ויהללו בשערים מעשר הספר הקודש הזה ערות **ביוסף**
 שמו מעיר על וירוו וכיאותו ועתה כל הדיצה למלאח ידו בתורה המימה לך **יוסף** יבוא
 טוב ויקבל טוב ועליו תבוא ברכת טוב ועלינו לשבח לארון הכל שהחינו והגיענו לחלית המלאכה
 המפוררה הזאת הוא יצמיח לנו ישעיה בקרוב ומלך יושב על כסא ישראל
 ועינינו רואות : אמן כן יהי רצון :

אלה דברי הקברים האלהנים המתאבקי צעפר הנלי הקמים מניהים באיוונה ומדברים בנדקה:

יהושע רה סילוה
שמואל פינמו
אברהם שניאור קורונאל

ויחי בראות אחד המניהים שלמות המלאכה והדירה אנ דבר יהושע את דברי השירה:

אָרוֹמִם יאודה ליושב כרובים
 במו פי ולבי אומר ליוצרי
 ונפשי בקרבי תהלל לצורי
 עלי כל חסדיו גדולים וטובים
 והחיה ושמר וקיים אהובים
 ערי תום מלאכת קדושי ואורי
 בתורה תמימה כשמש מאורי
 בלי מום וטעות נביאים כתובים
 דרוש נא וחפש בהשכל ובינה
 ותדע ותבחין אמיתת דברי
 ויום יום תברך לאל חי מרינה
 שמענא אדוני והקשב אמרי
 וטהר גאולת אמת ו אמונה
 אזוי תוך קחלה אשלם גדרי

lus iste vitaretur, utque pius Lector ab omni scrupulo liber evaderet, quem prædictæ exceptiones causare possent, supra tales voces hoc signum * notavimus, addentes in margine illum non fuisse errorem. In aliquibus talibus notationibus coacti fuimus abbreviatis literis uti, quod jam diu ante fecerunt D. illi Doctores Masorethæ; eaq; nota tales sunt: ה' א' ס' h. e. אהנה סוף פסוק. כ' ק' h. e. כקף קטון כקף כ' כ' h. e. כן צריך להיות. Verum asserere possumus, quod in hoc opere nil emendaverimus, quin prius ita exacte fuerit examinatum, ut nobis luce meridiana clarius innotuerit. His omnibus, quæ certissima sunt, non obstantibus, etiam consideravimus, nonneminem nobis posse objicere proverbium experimento confirmatum, quod sicuti est impossibile triticum sine aristas crescere, ita quoque impossibile est aliquam editionem ex typographia ab omni errore immunem prodire. Ita est, fatemur, ut vulgò fertur, non verò nostra fiducia ex vana seu superba præsumptione procedit, quod nosmet ipsos aliis præcedentibus Correctoribus doctiores credamus: sed quia in his Bibliis edendis talem diligentiam, & talem laborem adhibuimus, qualem non credimus ullum hucusq; ab inventa Typographia adhibuisse. Ob id non solum docti inter Judæos, sed & omnes alii, qui purum Dei verbum desiderabunt, Domino Josepho Athias gratias debent rependere magnas. Præterea idem Athias, sancto zelo & pietate commotus, singulas paginas jam typis mandatas, ad insignem Ultrajectinam Academiam remisit, ut exactiori censura subicerentur à Clarissimo Doctore Johanne Leusden, Hebraicæ Linguae peritissimo Professore, qui omnibus viribus & toto animo scrutatus est singula verba, singulas literas, puncta & accentus. Quicumque ergo defectus, vel ob exiguitatem subterfugerant, vel officina vitio contigerant, eosdem in schedula annotatos, idem Professor ad Dominum Athiam remisit; qui ut iidem defectus emendarentur, & opus evaderet undequaq; purissimum, magno stipendio accersivit homines in scribendo peritos, qui curiosa subtilitate defectus eos calamo perfectissimè emendarunt, ut nemo postea dignoscere possit ubi error antea commissus fuerat. Hanc manualem correctionem ob sui difficultatem, prolixitatem, & immodicum sumtum nullus hucusque alicui adhibuit impressioni; nec ipse Bombergus, nec Plantinus, nec alii, quorum impressiones hodie maximè commendantur, talem corrigendi modum aggressi fuerunt. Quam ob rem omnes præcedentes Editiones nostræ præsentem cedere coguntur. In notis tamen marginalibus ob literæ tenuitatem, præfata manualis correctio adhiberi non potuit, quod nil detrahit Bibliorum promissæ integritati. Nihil igitur in hoc opere omisimus, quod ad illius excellentiam possit conducere, nil non examinavimus, nil incorrectum reliquimus: quapropter absolutè dicere audent, nullam, ab inventa Typographia usque ad hunc diem, Sacri Textus editionem in lucem editam fuisse, quæ cum præsentem comparari queat. Attestamur ergo, Dominum Athiam pientissimo zelo commotum in his Bibliis excudendis, nullis laboribus, nullis sumtibus pepercisse, ut opus omnibus numeris absolutum prodiret. Denique quicumque vel studii, vel pietatis gratia in sacrosancti Textus lectione, & meditatione tempus terere vult, is ad hanc Editionem novissimam, ab errore immunem, recurrat sine alicujus periculi timore, vel suspicione. Interim nos gratias, quas possumus, reddimus infinito omnium rerum Creatori, qui nobis vitam concessit & continuavit, ut istius divini operis finem videremus. Idem Omnipotens Deus Regem sedentem in throno Davidis videre Israël, & omnibus gentibus concedere dignetur.

Jehofuah da Silva.
 Semuel Pinto.
 Abraham Senior Corroael.